

světa už nemohlo nic zabránit. Nikdy ovšem nebyla spojována se jmény Gruber a Mohr.

Vesničan? Jak by mohl...

Hudební svět přičítal autorství velkým skladatelům – Haydnovi, Mozartovi či Beethovenovi. Když krátce před Gruberovou smrtí konečně nechal Tichou noc i s podrobnou tiráží vytisknout zillertalský pěvecký sbor, obvinili Gruber a plagiátorství.

Kritici odmítali přiznat autorství tak „vznešené“ písně obyčejným lidem z bezvýznamné vesnice. Časem se však přece jen ukázalo, že nejdojemnější hudební oslavu biblického mýtu narození skutečně složil venkovský kaplan a příležitostný varhaník a učitel.

Pravda, při pátrání se ukázalo, že text písně alespoň v hrubých rysech vznikl už v roce 1816. To mladý Joseph po ukončení studia v semináři a vysvěcení na kněze zakotvil ve svém prvním působišti – městě Mariapfarr. Shodou okolností to bylo město, kde se narodil jeho otec, kterého nikdy nepoznal. Díky tomu ale Joseph poznal svého dědečka. Ten sice zemřel pouhých pár měsíců poté, ale ještě spolu stihli strávit Vánoce. Vzpomínky na ty hezké chvíle pak vedly Mohra v roce 1816 k napsání básně oslavující krásy vánoční noci. Ta se později stala předobrazem slavné koledy Stille Nacht.

Báseň čekala na své uvedení téměř dva roky, až do chvíle, kdy si na ni Mohr vzpomněl ve své nelehké situaci před porouchanými varhanami. Půlnoční mše přece nemohla být bez hudby. Text básně ještě během Štědrého dne stihl zhudebnit varhaník tamního kostela a zároveň i kantor, tehdy jednadvacetiletý Franz Xaver Gruber. A téhož večera poprvé Píseň z nebes, jak se tehdy Tichá noc jmenovala, veřejně zazněla.

Výsledkem pátrání je ovšem nejen to, že lze podrobně zrekonstruovat příběh vzniku písně, ale také to, že v okolí Salcburku najdete celou přehránu míst spojených s tímto veleúspěšným songem. Najdeme tu Muzeum Tiché noci v Halleinu – v domě, kde původně bydlel Franz Xaver Gruber. Pyšní se tu například i pověstnou kytarou, na níž byla tato píseň poprvé zahrána.

V Arnsdorfu je zase možné navštívit muzeum Franze Xavera Grubera. Gruber tady působil 21 let jako učitel v nejstarší škole Rakouska, v níž se dodnes vyučuje. Vynechat nejde pochopitelně ani malé muzeum u hráze řeky v Oberndorfu. Prohlédnout si tu můžete různé předměty a písemnosti, které připomínají oba autory a jejich dobu.

Kouzelná vesnička se však od té doby změnila. Na malém návrší už dávno nestojí kostel sv. Mikuláše. Roku 1890 zasáhla Oberndorf velká povodeň, kostel se podmácel a musel být zbourán. Na jeho místě pak už byla postavena jen malá kaplička. Hlavní oltář nese výjev narození Ježíše Krista a oba hlavní aktéři kauzy Tichá noc, svatá noc jsou vyobrazení na dobových obrazech po stranách.

Nepoznaná sláva

Jak už to tak bývá, autoři z věhlasu svého díla neměli nic. Joseph Franz Mohr zemřel jako chudý kněz. Nastydl a dostal zápal plic, kterému 4. prosince 1848 ve věku šestapadesáti let podlehl. Jeho hrob ve Wagrainu zdobí prostý kříž. Mnohem později, po exhumaci, prý jeho hlava „přesídlila“ do kaple v Oberndorfu, kde je údajně zazděna do oltáře.

Franz Xaver Gruber se ještě za svého života velmi snažil, aby mu bylo přiznáno autorství písně, ale bohužel se toho nedočkal. Autorství mu bylo přiznáno až

Kaplička na místě původního kostela sv. Mikuláše, kde se v době premiéry Tiché noci opravovaly varhany. Píseň proto věřící vyslechli ve dvouhlasném podání jen v doprovodu kytary a malého dětského sboru.

dlouho po smrti, na sklonku 20. století, kdy se našel rukopis, na kterém je rukou připsáno v pravém rohu, že hudbu k těmto slovům složil Franz Xaver Gruber.

Když tito dva muži dali před téměř dvě stě lety světu tuto ná-

hernou a prostou píseň, určitě netušili, že se Štědrý den už nikdy a nikde neobejde právě bez ní. Bez Tiché noci. ■

LUMÍR PECOLD

Foto: autor

